

COMMISSION DES ASSURANCES

Bruxelles, le 13 octobre 2005

DOC C/2005/3

AVIS

Avis concernant la proposition de loi du 24 mai 2005 favorisant la protection du consommateur en ce qui concerne la reconduction tacite des contrats à durée déterminée (déposée par M. Koen T'Sijen).

1. INTRODUCTION

L'objectif de la proposition de loi favorisant la protection du consommateur en ce qui concerne la reconduction tacite des contrats à durée déterminée est "d'obliger les vendeurs à rappeler en temps utile (c'est-à-dire au plus tôt trois mois et au plus tard 1 mois avant la date ultime de résiliation prévue par le contrat) la possibilité de s'opposer à la reconduction d'un contrat à durée déterminée, comme c'est le cas en droit français".

Comme l'article 3 de cette proposition concerne directement les contrats d'assurance, la Commission des Assurances a souhaité rendre un avis d'initiative sur ces dispositions nouvelles, conformément à l'article 41, § 1er, alinéa 2 de la loi du 9 juillet 1975 relative au contrôle des entreprises d'assurances.

-♦-

2. DISCUSSION

1. L'article 3 de la proposition de loi en discussion prévoit l'insertion d'un article 30bis dans la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre

Cette disposition oblige l'assureur à informer le preneur d'assurance, par écrit ou par tout autre support durable, de la possibilité de résilier un contrat d'assurance à durée déterminée conclu avec une clause de reconduction.

COMMISSIE VOOR VERZEKERINGEN

Brussel, 13 oktober 2005

DOC C/2005/3

ADVIES

Advies betreffende het wetsvoorstel van 24 mei 2005 ter bevordering van de bescherming van de consument bij de stilzwijgende verlenging van overeenkomsten van bepaalde duur (ingediend door de heer Koen T'Sijen).

1. INLEIDING

Met dit wetsvoorstel ter bevordering van de bescherming van de consument bij de stilzwijgende verlenging van overeenkomsten van bepaalde duur wil men "naar analogie van de Franse regeling, de verkopers verplichten de consumenten er tijdig (ten vroegste drie maanden en ten laatste één maand voor de datum die is vastgesteld als uiterste opzegdatum) aan te herinneren dat het mogelijk is om zich te verzetten tegen de verlenging van een overeenkomst van bepaalde duur".

Aangezien het artikel 3 van het voorstel rechtstreeks de verzekeringsovereenkomsten aanbelangt, heeft de Commissie voor Verzekeringen beslist over deze nieuwe bepalingen op eigen initiatief een advies te geven, overeenkomstig artikel 41, § 1er, tweede lid van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen.

-♦-

2. BESPREKING

1. Artikel 3 van het wetsvoorstel voorziet de invoeging van een artikel 30bis in de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst.

Deze bepaling verplicht de verzekeraar om schriftelijk of via een andere duurzame drager de verzekeringnemer op de hoogte te brengen van de mogelijkheid tot opzegging van een verzekeringsovereenkomst van bepaalde duur die werd afgesloten met een beding tot stilzwijgende verlenging.

A défaut, le preneur d'assurance peut mettre gratuitement fin au contrat, à tout moment, à compter de la date de reconduction.

La Commission des Assurances souhaite rappeler que le mécanisme de reconduction tacite des contrats d'assurance d'une durée d'un an résulte en assurance, d'une disposition légale impérative (art. 30, §1er, alinéa 1er de la loi du 25 juin 1992). Comme telle, elle ne résulte donc pas d'une clause contractuelle que les parties seraient libres d'insérer ou de ne pas insérer dans le contrat.

La situation en droit belge est donc radicalement différente de celle qui existe en droit français où la tacite reconduction résulte de l'accord des parties contractantes. En outre, la Commission des Assurances souhaite rappeler que la loi belge a organisé la tacite reconduction pour les contrats d'assurance d'un an précisément en vue de protéger le consommateur contre sa propre négligence. Il se pourrait en effet que le preneur oublie de demander le renouvellement de son contrat. Un tel oubli pourrait avoir des conséquences très préjudiciables pour l'assuré qui se trouverait ainsi, du jour au lendemain, en défaut de couverture.

2. Les représentants des assureurs et des intermédiaires estiment que cet article met en place de manière impérative un formalisme inutile et excessivement coûteux.

Afin de se réserver une preuve de la bonne exécution du devoir d'information, l'assureur devra en principe faire usage d'une lettre recommandée avec accusé de réception.

L'envoi d'une telle lettre à tous les preneurs d'assurance aura pour effet d'augmenter considérablement les frais de gestion des compagnies sans réelle utilité pour le consommateur. Les représentants des assureurs y sont radicalement opposés.

Par ailleurs, la Commission des Assurances travaille pour l'instant à la mise en place d'une procédure efficace et équitable en cas de modification de la prime et/ou des conditions d'assurance pour la période d'assurance suivante. Cette procédure est incompatible avec celle prévue par la proposition de loi en discussion.

Indien deze kennisgeving niet wordt verstrekt kan de verzekeringnemer de verzekeringsovereenkomst kosteloos beëindigen op elke moment, vanaf de datum van de verlenging van de overeenkomst.

De Commissie voor Verzekeringen wenst er aan te herinneren dat het mechanisme van de stilzwijgende verlenging van de verzekeringsovereenkomsten met een duur van één jaar, voor de verzekeringen volgt uit een dwingende wetsbepaling (artikel 30, §1 van de wet van 25 juni 1992) en dus niet uit een contractuele bepaling, waarover de partijen kunnen beslissen of ze ze opnemen in de overeenkomst.

De situatie in het Belgische recht is dus totaal verschillend van de situatie in het Franse recht, waar de stilzwijgende verlenging voortvloeit uit een akkoord tussen de contractspartijen. Bovendien wenst de Commissie er aan te herinneren dat de Belgische wet een stilzwijgende verlenging instelt voor verzekeringsovereenkomsten van één jaar, precies om de consument te beschermen tegen zijn eigen onachtzaamheid. Het zou namelijk kunnen dat de verzekeringnemer vergeet een vernieuwing van zijn overeenkomst te vragen. Zulke vergetelheid zou zeer nadelige gevolgen kunnen hebben voor de verzekerde die van de ene dag op de andere zonder dekking is.

2. De vertegenwoordigers van de verzekeraars en de tussenpersonen zijn van oordeel dat artikel 3 van het wetsvoorstel op een dwingende wijze een nutteloos en buitengewoon duur formalisme invoert.

Om de goede uitvoering van de informatieplicht te kunnen bewijzen, zal de verzekeraar in principe moeten gebruik maken van een aangetekende brief met ontvangstmelding.

Het versturen van zulke brief aan alle verzekeringnemers zal een belangrijke verhoging van de beheerskosten van de verzekeringsondernemingen tot gevolg hebben zonder toegevoegde waarde voor de consument. De vertegenwoordigers van de verzekeraars zijn hier radicaal tegen gekant.

Bovendien werkt de Commissie voor Verzekeringen, op het ogenblik aan de invoering van een efficiënte en billijke procedure voor de wijziging van verzekeringspremies en/of – voorwaarden vanaf de volgende verzekeringsperiode. Deze procedure is onverenigbaar met de procedure bepaald in het besproken wetsvoorstel.

La proposition de réforme examinée par la Commission des Assurances vise en effet à éviter un formalisme trop lourd tout en garantissant les droits du preneur d'assurance de refuser la modification que l'assureur lui propose dans un délai suffisant.

Dans le cadre de la procédure envisagée la notification pourrait avoir lieu par un simple écrit jusqu'à la date d'échéance de la police. Un délai minimum d'un mois serait laissé au preneur à partir de la date d'échéance pour prendre position. En cas de refus ou d'abstention du preneur, il appartiendrait à l'assureur de prendre l'initiative de la résiliation et d'en supporter le coût.

Les délais prévus par l'article 30*bis*, § 1er, alinéa 3 sont inconciliables avec cette procédure. Cette disposition prévoit en effet que "le preneur d'assurance doit être informé au plus tôt trois mois et au plus tard un mois avant la date ultime fixée pour la notification, par le preneur d'assurance de sa volonté de ne pas reconduire le contrat d'assurance".

Même si la traduction française du texte n'est pas d'une parfaite clarté, il faut sans doute comprendre par là que le preneur d'assurance devrait être informé au moins 4 mois avant l'échéance du contrat de la possibilité de refuser la reconduction tacite, puisque le délai de préavis prévu par l'actuel article 30 de la loi du 25 juin 1992 est de 3 mois. On peut demander si un délai aussi long pourra réellement être mis à profit par le consommateur.

Par ailleurs, les représentants des assureurs et des intermédiaires font remarquer que, dans le régime actuel, le preneur d'assurance dispose du droit de résilier son contrat à tout moment. La prise d'effet de sa résiliation dépend toutefois de la date d'expression de sa volonté :

- s'il envoie sa lettre recommandée plus de trois mois avant l'échéance, la résiliation prendra effet à cette échéance;
- s'il envoie ladite lettre moins de trois mois avant l'échéance, la résiliation prendra effet à l'échéance suivante (soit un an plus tard).

Ces représentants estiment dès lors qu'il n'y a pas lieu de modifier le régime actuel qui est équilibré : il laisse une latitude maximale au preneur d'assurance en le

Het hervormingsvoorstel dat wordt besproken in de Commissie voor Verzekeringen beoogt namelijk een te zwaar formalisme te vermijden terwijl de rechten van de verzekeringnemer om de wijziging die de verzekeraar tijdig heeft meegedeeld te weigeren, worden geïnvloed.

In het kader van de voorziene procedure zou de kennisgeving kunnen gebeuren via een eenvoudig schrijven, tot aan de vervaldag van de polis. De verzekeringnemer zou vanaf die vervaldag een minimumtermijn van één maand krijgen om zijn standpunt te bepalen. Bij weigering of afwezigheid van reactie door de verzekeringnemer zou de verzekeraar het initiatief dienen te nemen om op te zeggen en dient hij ook de kosten daarvoor te dragen.

De in artikel 30*bis*, § 1, derde lid voorziene termijnen zijn onverenigbaar met deze procedure. Deze bepaling stelt namelijk dat "de verzekeringnemer dient in kennis gesteld te zijn ten vroegste drie maanden en ten laatste één maand voor de datum die is vastgesteld als uiterste datum voor de kennisgeving van de wil van de verzekeringnemer om de verzekeringsovereenkomst niet te verlengen".

Zelfs indien de Franse vertaling van de tekst niet volledig duidelijk is, moet er zonder twijfel uit begrepen worden dat de verzekeringnemer ten minste vier maanden voor de vervaldag van de overeenkomst zou moeten geïnformeerd worden over de mogelijkheid om stilzwijgende verlenging te weigeren, vermits de in het huidige artikel 30 van de wet van 25 juni 1992 voorzien opzeggingstermijn drie maanden is. De vraag kan gesteld worden of zulke lange termijn van werkelijk nut zal kunnen zijn voor de consument.

Bovendien merken de vertegenwoordigers van de verzekeraars en de tussenpersonen op dat in het huidige regime, de verzekeringnemer beschikt over het recht om zijn overeenkomst op elk moment op te zeggen. De inwerkingtreding van zijn opzegging hangt echter af van de datum van de uiting van zijn wil :

- als hij de aangetekende brief meer dan drie maanden voor de vervaldag verstuurt, zal de opzegging in werking treden op deze vervaldag;
- als hij die brief minder dan drie maanden voor de vervaldag verstuurt zal de opzegging uitwerking hebben op de volgende vervaldag (dus een jaar later).

Deze vertegenwoordigers zijn derhalve van oordeel dat het huidige regime, dat evenwichtig is, niet dient gewijzigd te worden : het laat een maximale vrijheid van

protégeant du risque de non couverture tout en accordant à l'assureur et à l'intermédiaire le temps nécessaire d'adapter la réalité contractuelle et leurs bases de données.

Le formalisme imposé par cette proposition de loi ne paraît nullement justifié eu égard au principe de l'annalité des contrats qui prévaut en matière de contrats d'assurance (article 30 de la loi du 25 juin 1992).

3. La proposition de loi vise, selon ses propres termes, à mieux protéger le consommateur. Or, l'insertion d'un nouvel article 30bis dans la loi du 25 juin 1992 aura pour effet d'étendre l'application de ces dispositions à d'autres contrats que ceux conclus avec des consommateurs car la notion de "consommateur" ne figure pas dans la loi du 25 juin 1992.

En outre, on remarquera que l'article 39bis, tel qu'il est inséré dans la loi sur les pratiques du commerce, la protection et l'information du consommateur serait, lui aussi, applicable à l'assurance. L'assurance entre en effet dans le domaine d'application de cette loi.

Les deux articles de la proposition seraient donc applicables cumulativement au contrat d'assurance. A supposer que le texte soit maintenu, le champ d'application des deux dispositions devrait être clarifié.

4. Sans préjudice des remarques précédentes, la Commission des Assurances s'interroge sur la signification de terme "gratuitement" prévu à l'article 30bis, § 2. S'il faut comprendre par là que le coût de la lettre recommandée notifiant la résiliation doit être remboursé par l'assureur, les représentants des assureurs estiment que la proposition est inacceptable.

La Commission s'interroge également sur la notion "d'avances effectuées après la dernière date de reconduction" utilisée à l'alinéa suivant et qui ne recouvre aucune signification précise dans la pratique de l'assurance.

Dans le même esprit, la Commission s'interroge sur la portée de l'exclusion prévue au § 4 de l'article 30bis proposé selon laquelle ledit article ne s'applique pas "aux assurances-vie ni aux assurances de groupe". Les assurances de groupe sont en effet par définition des assurances sur la vie.

handelen aan de verzekeringnemer door hem te beschermen tegen het risico van niet-dekking terwijl aan de verzekeraar en de tussenpersoon de tijd gelaten wordt die nodig is om de contractuele werkelijkheid en hun gegevens aan te passen.

Het door dit wetsvoorstel opgelegde formalisme lijkt helemaal niet gerechtvaardigd gezien het principe van de eenjarigheid van de overeenkomsten dat inzake verzekeringsovereenkomsten doorslaggevend is (artikel 30 van de wet van 30 juni 1992).

3. Volgens haar eigen formulering, beoogt het wetsvoorstel een betere bescherming van de consument. Maarde invoering van het nieuwe artikel 30bis in de wet van 25 juni 1992 zal als gevolg hebben dat de toepassing van deze bepalingen wordt uitgebreid naar andere overeenkomsten dan diegenen gesloten met consumenten aangezien de notie "consument" niet voorkomt in de wet van 25 juni 1992.

Bovendien zal opgemerkt worden dat artikel 39bis zoals het wordt ingevoerd in de wet betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en de bescherming van de consument, van toepassing is op de verzekering. De verzekering behoort namelijk tot het toepassingsgebied van deze wet.

De twee artikelen van het voorstel zullen dus beiden van toepassing zijn op de verzekeringsovereenkomst. Indien de tekst behouden blijft zou het toepassingsgebied van de twee bepalingen dienen verduidelijkt te worden.

4. Zonder afbreuk te doen aan de vorige bemerkingen, stelt de Commissie voor Verzekeringen zich de vraag wat de betekenis is van de term "kosteloos" in artikel 30bis, § 2. Als uit deze bepaling moet begrepen worden dat de kostprijs van de aangetekende opzeggingsbrief dient terugbetaald te worden door de verzekeraar, zijn de vertegenwoordigers van de verzekeraars van oordeel dat het voorstel onaanvaardbaar is.

De Commissie stelt zich ook de vraag wat de betekenis is van de notie "voorschotten die werden betaald na de laatste datum van verlenging", een notie die in de verzekeringspraktijk geen enkele precieze betekenis heeft.

In dezelfde zin heeft de Commissie ook vragen bij de draagwijdte van de in §4 van het voorgestelde artikel 30bis bepaalde uitsluiting volgens dewelke dit artikel "niet van toepassing is op levensverzekeringen en op groepsverzekeringen". Groepsverzekeringen zijn namelijk per definitie levensverzekeringen.

Toutes ces incohérences démontrent que le texte proposé, qui s'inspire aveuglément de la loi française, n'est pas conforme aux spécificités et aux exigences du droit belge de l'assurance.

5. Sous réserve du caractère impératif de l'article 30, § 1er de la loi du 25 juin 1992, la proposition pourrait avoir pour effet pervers d'encourager les parties à souscrire des contrats de longue durée non reconductibles tacitement afin d'éviter l'application de l'article 30bis. Ce n'est certainement pas l'effet recherché.

-◆-

3. CONCLUSION

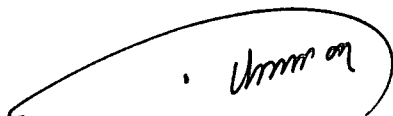
La Commission des Assurances émet des réserves sur cette proposition. Celle-ci suscite une nette opposition dans le chef des représentants des assureurs et des intermédiaires qui la jugent inadaptée au secteur des assurances. Dans ce secteur, la tacite reconduction résulte en effet de la loi et constitue en soi une mesure de protection du consommateur. Par ailleurs le principe de l'annalité des contrats qui prévaut en assurances rend le formalisme qu'elle impose dépourvu de toute justification

Outre que son domaine d'application n'est pas clairement défini et qu'elle comporte des termes imprécis, sa mise en œuvre entraînerait un accroissement disproportionné des frais de gestion sans réelle utilité pour le consommateur.

Il serait contradictoire que la procédure d'information concernant la possibilité de s'opposer à la tacite reconduction soit plus longue et plus lourde que la procédure de notification d'une modification de la prime ou des conditions d'assurance, dossier sur lequel la Commission des Assurances travaille actuellement.

-◆-

Le Président,

B. DUBUISSON

Al deze incoherenties tonen aan dat de voorgestelde tekst, die zich blindelings inspireert op de Franse wet, niet in overeenstemming is met de bijzonderheden en eisen van het Belgische verzekeringsrecht.

5. Onder voorbehoud van het dwingend karakter van artikel 30, § 1 van de wet van 25 juni 1992 zou het wetsvoorstel als pervers gevolg kunnen hebben dat de partijen aangemoedigd worden om overeenkomsten te sluiten van lange duur die niet stilzwijgend verlengbaar zijn om aldus de toepassing van artikel 30bis te ontwijken. Dat is zeker niet het beoogde resultaat.

-◆-

3. BESLUIT

De Commissie voor Verzekeringen maakt voorbehoud ten aanzien van dit wetsvoorstel. De vertegenwoordigers van de verzekeraars en de tussenpersonen verzetten zich duidelijk tegen dit voorstel. Zij zijn van oordeel dat het niet aangepast is aan de verzekeringssector. In deze sector is de stilzwijgende verlenging immers voorzien door de wet en vormt ze een beschermingsmaatregel voor de consument. Bovendien is het door het voorstel opgelegde formalisme helemaal niet gerechtvaardigd gezien het principe van de eenjarigheid dat inzake verzekeringen geldt.

Behalve het feit dat het toepassingsgebied niet duidelijk gedefinieerd is en dat het voorstel onduidelijke bepalingen bevat, zou de uitvoering ervan een bovenmaatse verhoging van de beheerskosten met zich brengen zonder dat het van enig nut is voor de consument.

Het zou tegenstrijdig zijn dat de procedure van het meedelen van de mogelijkheid om zich te verzetten tegen de stilzwijgende verlenging uitgebreider en zwaarder zou zijn dan de procedure van kennisgeving van de wijziging van de premie of verzekeringsvoorwaarden, het dossier waaraan de Commissie voor Verzekeringen op dit ogenblik werkt.

-◆-

De Voorzitter,